

Instagram: stela_knjige
Facebook: stela
www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA

Ben Macintyre

Agent Sonya

Copyright © 2020 by Ben Macintyre Books Ltd

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2021

ZA IZDAVAČA

Marko Sabovljević

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Marina Sabovljević

UREDNIK IZDANJA

Tea Jovanović

LEKTURA

Snežana Gligorijević

SLOG I PRELOM

Dizajn studio Layout

DIZAJN KORICA

Sara Vranić

ŠTAMPA

Alpha print, Zemun

TIRAŽ

1.000

IZDAVAČ

Publik praktikum, imprint Stela

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA

2021

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

BEN MAKINTAJER

AGENT SONJA

Ljubavnica, majka, vojnik, špijun

S engleskog preveo
Igor Solunac

Stela

Kotlokrpa, krojač, vojnik, mornar... Šta li će mi suprug biti?
Tradicionalna razbrajalica i igra kojom su devojke sebi
predviđale budućnost

Uvod

Da ste 1945. godine posetili starovremski zaselak Grejt Rolrajt u Engleskoj, možda biste primetili mršavu i neobično otmenu tamnokosu ženu kako izlazi iz kamene seoske kuće na imanju *Četinari* i penje se na bicikl. Imala je troje dece i supruga Lena, koji je radio u obližnjoj fabrici aluminijuma. Bila je ljubazna, ali suzdržana, i govorila je engleski s jedva приметnim stranim naglaskom. Pekla je izvrsne kolače. Njeni susedi iz oblasti Kotsvolds znali su malo šta o njoj.

Nisu imali predstavu da je žena koju su poznavali kao gospođu Berton zapravo pukovnica Crvene armije Ursula Kučinski, posvećeni komunista, odlikovani sovjetski vojno-obaveštajni oficir i visoko obučeni špijun, niti da je pre dolaska u Veliku Britaniju po nalogu Moskve, vodila špijunske operacije u Kini, Poljskoj i Švajcarskoj. Nisu znali ni to da svako od troje dece ima različitog oca, kao ni da je Len Berton takođe tajni agent. Nije im bila poznata činjenica da se radi o nemačkoj Jevrejki, zagriženom protivniku nacizma, koja je špijunirala fašiste tokom Drugog svetskog rata, a sada Veliku Britaniju i Ameriku u novom Hladnom ratu. Nisu znali da je gospođa Berton (čije se prezime zapravo pisalo *Beurton*), u poljskom klozetu iza kuće na imanju *Četinari* napravila snažni radio-odašiljač podešen na frekvenciju štaba sovjetske obaveštajne službe u Moskvi. Seljani Grejt Rolrajta nisu znali da je gospođa Berton tokom poslednjeg ratnog zadatka proturila komunističke špijune u poverljivu tajnu američku operaciju i poslala antinacističke agente da se padobranom ubace u umirući Treći rajh. Ti „dobri“ Nemci navodno su špijunirali Ameriku, a zapravo su radili za pukovnicu Kučinski iz Grejt Rolrajta.

Ali najvažniji tajni zadatak gospođe Berton trebalo je da oblikuje budućnost sveta: pomagala je Sovjetskom Savezu u izgradnji atomske bombe.

Godinama je Ursula vodila mrežu komunističkih špijuna duboko unutar britanskog programa za istraživanje atomskog oružja, prenoseći Moskvi podatke koji će na kraju omogućiti sovjetskim naučnicima da sastave sopstveni nuklearni uređaj. U potpunosti je učestvovala u seoskom životu; čitavo selo joj je zavidelo na škotskim kiflicama. Ali u svom uporednom, skrivenom životu bila je delimice odgovorna za održavanje ravnoteže snaga između Istoka i Zapada i, bila je ubeđena, za sprečavanje nuklearnog rata krađom naučnih znanja o atomskom oružju jedne strane kako bi je dala drugoj. Kada bi poskočila na bicikl s bonovima i torbama, gospođa Berton je odlazila u kupovinu smrtonosnih tajni.

Ursula Kučinski Berton bila je u isto vreme majka, domaćica, romanopisac, stručni radio-tehničar, špijun, kurir, diverzant, izrađivač bombi, borac u Hladnom ratu i tajni agent.

Tajno ime joj je bilo Sonja. Ovo je njena priča.

1.

Vihorka

Prvog maja 1924. godine, berlinski policajac tresnuo je šesnaestogodišnju devojkicu gumenim pendrekom po leđima i od nje napravio revolucionara.

Nekoliko sati je na hiljade Berlinaca šetalo ulicama grada i proslavljalo Prvi maj, dan radničke klase. Među njima je bilo mnogo komunista i veliki broj omladinaca. Nosili su crvene karanfile, plakate s natpisom „Dalje ruke od Sovjetskog Saveza“ i pevali komunističke pesme – *„Kovači smo, duh nam je mlad, kujemo sreće svoje ključ“*. Vlada je prethodno zabranila političke proteste i policija je mrzovoljno posmatrala povorku. Šaćica braonkošuljaša okupila se na uglu da dobacuje i izbila je čarka. Staklena boca poletela je kroz vazduh, a komunisti su pevali još glasnije.

Na čelu grupe omladinaca marširala je mršava devojkica s radničkom kapom. Dve nedelje delilo ju je od sedamnaestog rođendana. Bio je to prvi ulični protest Ursule Kučinski i oči su joj blistale od uzbuđenja dok je mahala proglasom i pevala „Auf, auf, zum Kampf“, „Ustajte, ustajte na borbu“. Zvali su je *Vihorka*, i dok je marširala i pevala, Ursula je zaigrala od čiste radosti.

Učesnici povorke skrenuli su u Ulicu Mitel kada je policija jurnula na njih. Sećala se „škripe kočnica koja je nadjačala pevanje, a zatim je usledila vriska, zvuci policijske zviždaljke i negodovanje. Omladinice su bacali na zemlju i odvlačili u

kamione.“ U opštem metežu, i Ursula je završila na pločniku. Pogledala je naviše i ugledala krupnog policajca. Ispod pazuha zelene uniforme videle su se mrlje od znoja. Cerio se, podigao pendrek i iz sve snage je odalamio po bubrezima.

Najpre je osetila bes, a onda i najstrašniji bol koji je ikada iskusila. „Toliko me je zbolelo da sam jedva disala.“ Mladi prijatelj komunista po imenu Gabo Levin uvukao ju je u obližnji ulaz. „U redu je Vihorka“, rekao je, trljajući joj leđa gde je primila udarac. „Preguraćeš ti ovo.“ Ursulina grupa se razbežala, a neki su i uhapšeni. Međutim, nekoliko hiljada učesnika povorke približavali su se širokim bulevarom. Gabo je podigao Ursulu na noge i pružio joj ispušteni transparent. *Nastavila sam s protestom*, pisala je kasnije, *nesvesna da će mi to obeležiti čitav život*.

Ursulina majka bila je van sebe od besa kada joj se ćerka te večeri doteturala kući, pocepane odeće i sa ogromnom crnom masnicom na leđima.

Berta Kučinski zahtevala je da sazna zbog čega joj je kćer „lutala ulicama ruku podruku s hrpom pijanih tinejdžera i urlala iz sveg glasa“.

„Nismo bili pijani i nismo urlali“, odvratila je Ursula.

„Ko su ti tinejdžeri?“, zahtevala je Berta da čuje. „Zbog čega se uopšte družiš s takvim ljudima?“

„Ti *takvi ljudi* su opštinski ogranak Saveza mladih komunista kojem pripadam.“

Berta ju je istog časa poslala u očevu radnu sobu.

„Poštujem pravo svake osobe na mišljenje“, rekao je Robert Kučinski svojoj kćeri. „Ali sedamnaestogodišnja devojka nije dovoljno zrela da se politički opredeli. Zbog toga bez ustezanja zahtevam da vratiš člansku kartu i odložiš odluku na nekoliko godina.“

Ursula je imala spreman odgovor. „Ako sedamnaestogodišnjaci imaju dovoljno godina da rade i budu iskorišćavani, onda su dovoljno stari i da se bore protiv iskorišćavanja... zato sam i postala komunista.“

Robert Kučinski je i sâm bio simpatizer komunističkih ideja i prilično se divio ćerkinom duhu, ali bilo je jasno da će im Ursula doneti nevolje. Gospodin i gospođa Kučinski su možda podržavali borbu radničke klase, ali to nije značilo da i njihova kćer treba da se meša s pripadnicima pokreta.

Robert je rekao Ursuli kako je politički radikalizam samo prolazni hir. „Za pet godina ćeš se smejati ovome što se danas dešava.“

Ispalila je odgovor kao iz topa: „Za pet godina želim da budem dvostruko bolji komunista.“

Porodica Kučinski bila je bogata, uticajna, zadovoljna i, kao i svako jevrejsko domaćinstvo u Berlinu, u potpunosti nesvesna da će im čitav svet biti razoren ratom, revolucijom i sistematskim genocidom. U Berlinu je 1924. godine bilo sto šezdeset hiljada Jevreja, otprilike trećina jevrejskog stanovništva u Nemačkoj.

Robert Rene Kučinski (prezime koje je lako izgovoriti, ali teško napisati – *Kuczynski*), bio je najuvaženiji demografski statističar u Nemačkoj, pionir u korišćenju brožanih podataka u svrhu uokvirivanja društvenih mera. Njegova metoda obračunavanja statistike stanovništva – poznata pod imenom *stopa Kučinskog* – i dan-danas je u upotrebi. Robertov otac, uspešni bankar i predsednik Berlinske berze, zaveštao je sinu strast prema knjigama i novac da u njoj uživa. Blagi, sitničarenju skloni naučnik, ponosni potomak „šest naraštaja intelektualaca“, Kučinski je bio vlasnik najveće privatne biblioteke u Nemačkoj.

Godine 1903. Robert se oženio Bertom Gradenvic, takođe pripadnicom nemačko-jevrejske inteligencije, kćerkom građevinskog preduzimača. Berta je bila umetnica, pametna i lenja. Ursulina najranija sećanja na majku satkana su od boja i tekstura: „Sve je odisalo smeđom i zlatnom bojom. Somot, njena kosa i oči.“ Berta nije imala slikarskog dara, ali joj to niko nije rekao. Zbog toga je veselo mackala, posvećena mužu, ali prepuštajući sluškinjama naporne svakodnevne obaveze brige o deci. Kosmopolitskog, svetovnog duha, gospodin i gospođa Kučinski osećali su se pre svega kao Nemci, a tek poreklom Jevreji. Kod kuće su često govorili engleski i francuski.

Uz to, poznavali su sve istaknute levičare u intelektualnim krugovima: marksističkog vođu Karla Libknehta, umetnike Kete Kolvic i Maksa Libermana, kao i Valtera Ratenaua, nemačkog industrijalistu i budućeg ministra spoljnih poslova. Albert Ajnštajn je bio jedan od Robertovih najbližih prijatelja. Svake bogovetne večeri, čitav zbor umetnika, pisaca, naučnika, političara i intelektualaca, što Jevreja što nevernika, okupljao se za trpezom Kučinskih. Nije bilo sasvim jasno gde se nalazilo Robertovo mesto u zbunjujućem političkom kaleidoskopu Nemačke – o tome se moglo raspravljati. Njegovi stavovi kretali su od levog centra do radikalne levice, ali on je sebe smatrao uzvišenim duhom koji se ne dâ sputati partijskom pripadnošću. Kao što je Ratenau jednom prilikom razdraženo rekao: „Kučinski neprekidno osniva partiju s jednim članom, a onda joj bude levica.“ Šesnaest godina bio je na mestu upravnika Kancelarije za statistiku u opštini Berlin-Šeneberg. Bio je to lak teret koji mu je ostavljao vremena napretek da piše naučne radove, objavljuje članke u levičarskim novinama i učestvuje u borbama za napredak društva, od kojih je najvažnija bila ona za poboljšanje uslova života u sirotinjskim delovima Berlina (koje je možda posećivao).

Ursula Marija bila je drugo od šestoro dece Roberta i Berte. Najstarije dete, rođeno tri godine pre nje, bio je Jirgen, jedini dečak u porodici. Četiri mlađe sestre bile su Brigita (1910), Barbara (1913), Sabina (1919) i Renata (1923). Brigita je bila Ursulina omiljena sestra, najbliža po godinama i političkom opredeljenju. Nije bilo nikakve sumnje da je dečak zauzimao najznačajniji položaj: Jirgen je bio starmalo dete, pametan, izraženih stavova, razmažen preko svih granica i neprekidno snishodljiv prema sestrama. Ursula mu se poveravala, mada je znala da joj je suparnik. Opisala ga je kao „najbolju i najpametniju osobu koju poznaje“, obožavala ga je i istovremeno mu štošta zamerala.

Veče uoči Prvog svetskog rata, 1913. godine, porodica Kučinski preselila se u veliku vilu na jezeru Šlahtenze, u otmenom berlinskom predgrađu Celendorf, na rubu šume Grunevald. Prostrano, i dan-danas očuvano imanje, izgrađeno je na zemljištu koje im je zaveštao Bertin otac. Imalo je vinograd, šumarak i kokošinjac, a spuštalo se sve do jezera. Dodatno krilo sagrađeno je kako bi smestilo Robertovu biblioteku. Porodica Kučinski zapošljavala je kuvara, baštovana, dve sluškinje i, što je najvažnije, dadilju.

Olga Mut, poznatija kao Olo, bila je ne samo član porodice već i njen temelj. Pružala je dosadnu postojanost svakodnevice, uvodila stroga pravila i iskazivala beskrajnu ljubav. Kći mornara Kajzerove flote, postala je siroče u šestoj godini i odrasla u pruskom vojnom sirotištu, gde je iskusila neopisivu surovost koja joj je ostavila traga na duši, ali i podarila veliko srce i strog osećaj za disciplinu. Živahna, energična žena oštrog jezika, Olo je 1911, u tridesetoj godini, počela da radi kao dadilja u domaćinstvu Kučinskih.

Decu je razumela mnogo bolje od Berte i usavršila je tehnike da je na to podseća. Dadilja je vodila tihi rat protiv frau

Kučinski, obeležen praskavim svađama tokom kojih je obično napuštala kuću da bi se kasnije vratila. Ursula joj je bila omiljeno dete. Devojčica se bojala mraka i dok su večernje zabave trajale u punom jeku u prizemlju, Mutine nežne uspavanke bi je uljuljkale u san. Mnogo godina kasnije Ursula je shvatila kako je ljubav koju je Olo gajila prema njoj bila delimično podstaknuta „udruživanjem sa mnom protiv moje majke, u nemoj, ljubomornoj borbi“.

Ursula je bila neobično dete, radoznalo i nemirno na način koji je njena majka smatrala iscrpljujućim, sa oštrom, tamnom kosom. „Nemirna poput konjske dlake“, promrmljala bi Olo dok ju je češljala žustrim pokretima. Dete je imalo blaženo detinjstvo, sačinjeno od plivanja u jezeru, sakupljanja jaja i igranja žmurke među žbunjem oskоруše. Svake godine bi deo leta provela u Arenshopu, na obali Baltičkog mora, u vikendici tetke Alis, Robertove sestre.

U vreme izbijanja Prvog svetskog rata, Ursuli je bilo sedam godina. „Danas više nema razlika među nama. Svi smo Nemci koji brane otadžbinu“, objavio je direktor škole. Robert se prijavio u prusku gardu, ali u trideset sedmoj godini bio je suviše star za aktivnu službu i umesto toga proveo je rat računajući prehrambene potrebe Nemačke. Kao i mnogi Jevreji, Alisin muž, Georg Dorpalen, hrabro se borio na Zapadnom frontu i vratio iz rata s ranom za otadžbinu i Gvozdanim krstom. Imućnost je Kućinske zaštitila od najgore ratne oskudice, ali hrane je bilo malo, pa je Ursula poslata u kamp za neuhranjenu decu na baltičkoj obali. Olo joj je spakovala vrećicu čokoladnih tartufa napravljenih od krompira, kakao praha i saharina, kao i svežanj knjiga. Kada se Ursula vratila kući, načitanu i s nekoliko kilograma više od knedli sa suvim šljivama, rat se već završio. „Skinu laktove sa stola“, ukorila ju je majka. „I prestani da srčeš.“ Ursula je izletela iz trpezarije i tresnula vratima.

Nemački poraz i poniženje za Kučinske su označili kraj života u miru i blagostanju. Snažne oprečne struje političkog nasilja razdirale su zemlju. Talas građanske neposlušnosti doveo je do careve abdikacije, a ostatak carske armije i desničarske paravojne formacije, poznatije kao *Frajkor*, surovo su ugušile levičarski ustanak. Prvog januara 1919. godine, Roza Luksemburg i Karl Libkneht osnovali su Nemačku komunističku partiju ili NKP, ali su u roku od nekoliko dana uhvaćeni i pogubljeni. Uspostavljena je Vajmarska republika, doba kulturnog procvata, hedonizma, masovne nezaposlenosti, privredne nesigurnosti i uzburkanih političkih sukoba dok su se oprečne strane ekstremne desnice i radikalne levice sukobljavale sve jačom žestinom. Politički stavovi Roberta Kučinskog skrenuli su još više ulevo. „Sovjetski Savez *jeste* budućnost“, objavio je nakon 1922. godine. Iako se nikada nije priključio NKP-u, Robert je isticao da je Komunistička partija „najmanje nepodnošljiva“ od mogućih izbora. U pisanju za novine zagovarao je korenitu preraspodelu nemačkog bogatstva. Desničarski nacionalisti i antisemiti obratili su pažnju na Robertove političke stavove. „Ne samo da je protiv nas već nema ni trunke srama“, sumorno je primetio izvesni nemački industrijalista.

Burni četrnaestogodišnji period između pada cara i uspona Hitlera smatra se vremenom narastajuće pretnje, pozornicom za užase koji su usledili. Ali uzori su tih godina opijali mlade opasnošću i uzbuđenjem, dok je svet klizio u ludilo. Ratni dugovi, odštete i loše upravljanje novčanim sredstvima dovelo je do hiperinflacije. Novac jedva da je vredeo papira na kojem je štampan. Jedni su umirali od gladi, a drugi sumanuto trošili, pošto nije imalo svrhe čuvati novac koji će uskoro izgubiti vrednost. Nadrealni prizori postali su svakodnevnica: cene su rasle takvom brzinom da su se konobari svakih pola sata peli na stolove i objavljivali nove cene na jelovniku. Vekna hleba

koja je 1922. godine koštala sto šezdeset maraka, krajem 1923. popela se na dvesta miliona. Ursula je napisala: *Žene stoje na vratima fabrike i čekaju plate muževa. Svake nedelje dobijaju čitav svežanj novčanica u iznosu od nekoliko milijardi maraka. S tim novcem trče u prodavnicu, jer će dva sata kasnije margarin možda koštati duplo.* Jednog popodneva, ispod klupe u parku, pronašla je ratnog veterana s drvenom nogom i bednom vrećicom ličnih stvari koju je, mrtav, stezao na grudima. *Zašto se ovako grozne stvari dešavaju u svetu?*, pitala se.

Iako se život kraj jezera Šlahtenze odvijao kao i ranije, s kulturnim razgovorima i otmenim nameštajem, milioni su se odali političkom radikalizmu. Ministar spoljnih poslova, Valter Ratenau, stradao je u atentatu 1922. godine od ruke ultranacionalista, nakon što je potpisao sporazum sa Sovjetskim Savezom. Svakog dana Ursula je bila svedok besprimernog jaza između siromašnih i bogate građanske klase kojoj je pripadala. Gurala je dela Lenjina i Roze Luksemburg, kao i radikalne romane Džeka Londona i Maksima Gorkog. Poput brata, želela je da pohađa univerzitet.

Jirgen je već bio zvezda u usponu akademske levice. Po završenim studijama filozofije, političke ekonomije i statistike na univerzitetima u Berlinu, Erlangenu i Hajdelbergu, stekao je doktorat iz ekonomije pre odlaska u Sjedinjene Države 1926. godine, gde je pohađao postdiplomske studije na *Institutu Brukings* u Vašingtonu. Tamo upoznaje Margeritu Štajnfeld, koja se takođe bavila ekonomskim istraživanjima, i njom će se oženiti dve godine kasnije.

Međutim, Berta se žestoko usprotivila. Svoje glavoj ćerki nije potrebno još obrazovanja, već ženskih veština, a zatim i muž. S navršenih šesnaest godina, Ursula je 1923. upisala trgovačku školu da nauči daktilografiju i stenografiju.

Ursula je noći provodila u pisanju pesama, kratkih priča, avanturističkih pripovesti i romana. Pošto joj je akademsko obrazovanje bilo uskraćeno, posvetila se svetu mašte. Njena detinjasta pisanija odražavala su žudnju za uzbuđenjem, osećaj za pozorište i ljubav prema apsurdu. U pričama je uvek bila glavni lik. O sebi je pisala u trećem licu, kao o mladoj ženi koja niže uspeh za uspehom, zahvaljujući odlučnosti i volji da se izloži opasnosti. Jedan lik je ovako opisala: *Prevazišla je telesne slabosti detinjstva, očvrsnula je i ojačala*. Sestrice su je zvale *Vihorka iz bajke*. Njen dnevnik otkriva uobičajeno durenje tinejdžera, ali i nepokolebivi optimizam. *Loše sam raspoložena*, pisala je. *Gundalo i prznica, usijana glava, mešanac s kosom nalik crnoj grivi, jevrejskim nosom i trapavim udovima, neprekidno zano- vetam i kukam... ali tu je i plavo nebo, sunce koje greje, kapi rose na jelama i razigranost u vazduhu, pa želim da izađem, skačem, trčim i volim svako ljudsko biće*.

U godini kada je Ursula završila formalno obrazovanje, Hitler je u Minhenu pokrenuo neuspeli državni udar, takozvani Pivnički puč. To je budućeg Firera učinilo poznatim i zbog toga je završio u zatvoru, gde je diktirao *Moju borbu*, nacističku bibliju zaslepljenosti.

Upijajući očeve političke nagone, zapanjena opštim sroza- vanjem kojem je bila svedok, zgrožena fašizmom i zanesena kovitlacom novih ideja društvene jednakosti, klasne borbe i revolucije, Ursula je osetila neumoljivu privlačnost komunizma. „Socijalistička revolucija u Nemačkoj je pred vratima“, izjavila je. „Komunizam će ljude usrećiti i poboljšati ih.“ Boljševička revolucija je dokazala trulež i neumitnu propast starog poretka. Fašizam se mora pobediti. Godine 1924, pridružila se Savezu mladih komunista Nemačke i uselila se u dom ideologija za koje će se zauzimati do kraja života. Bilo joj je šesnaest godina. Po- put ostalih komunista iz bogatih porodica, Ursula je umanjivala

značaj povlašćenog porekla. „Živeli smo dosta skromnije nego što se pretpostavljalo“, uporno je tvrdila. „Pradedu mi je prodavao pertle na kolicima u Galiciji.“

Ursuline kolege, mladi komunisti, dolazili su iz svih čoškova, staleža i zajednica Berlina, ujedinjeni u odlučnosti da sruše kapitalističko ugnjetavanje i uvedu novi društveni poredak. U toj vrtoglavoj atmosferi prijateljstva su brzo procvetala. Gabrijel Gabo Levin bio je dečak iz srednje klase iz predgrađa, a Hajnc Altman – zgodni šegrt, čiji je nagovor Ursuli pružio „konačni zamah“ da se priključi partiji. Radilo se o mladoj pešadiji nemačkog komunizma, a Ursula je bila oduševljena što je jedna od njih. Prvomajske demonstracije 1924. godine probudile su u njoj celoživotni poriv za riskiranjem. Modrice od policijskog pendreka na kraju su izbledele, ali njeno ogorčenje nikada.

Vikendom su članovi Saveza komunističke omladine odvažno odlazili u unutrašnjost i objašnjavali marksizam-lenjinizam nemačkim seljacima, koji su često odgovarali huškanjem pasa na mlade zagovornike komunizma. Jedne večeri, u Levenbergu, severno od Berlina, saosećajni poljoprivrednik dopustio je grupi da prespava u seniku. *Te večeri bili smo naročito veseli, napisala je Ursula. Čim smo legli, neko je počeo da zamišlja to mesto dvadeset godina kasnije. Levenberg 1944. godine: odavno je postao komunistički grad. Dugo smo se svađali oko toga da li bi novac do tog trenutka već prestao da postoji. Nažalost, tada bismo bili vrlo stari – u srednjim tridesetim!* Zaspali su, sanjajući revoluciju.

Ursula je po prirodi bila misionar. Nije pridikovala, ali volela je da preobraća druge i kinjila neverne Tome dok ne bi progleдали njenim očima. Krenula je od porodične dadilje. „Pokušala sam da joj objasnim kako stoje stvari. Smatrala je da moje reči imaju smisla“, tvrdila je Ursula. Olgu Mut to u suštini nije ni

najmanje zanimalo, ali udovoljavala je devojci i pustila da vjeruje kako je pažljivo sluša.

Ursulini roditelji nisu odobravali da im ćerku tuku policajci, niti da provodi noći u senicima s hrpom mladih komunista. Uvidevši da joj je „čitanje jedino polje zanimanja“, Robert je ugovorio praksu u knjižari *R. L. Prager* u Ulici Mitel, koja se posebno bavila knjigama iz oblasti prava i političkih nauka. Berta joj je kupila par cipela s potpeticama, tamnoplavu haljinu s belim okovratnikom, rukavice i smeđu torbicu od krokodilske kože. Majka i dadilja osmotrile su Ursulu pre nego što je prvog dana krenula na posao.

„Ništa spreda i ništa otpozadi“, rekla je Olo. „I dalje izgledaš kao dečak.“

„Ali noge su ti prilično lepo oblikovane“, dodala je Berta. „To se vidi samo ako praviš sitne korake.“

Olo se saglasila: „Nikad od naše Ursule dama.“

Kao i sve što je Olga Mut govorila, i to je bilo teško, ali istinito. Dugačkog nosa, slamnate kose i neposrednog obraćanja, na Ursuli nije bilo ničega damskog. *Nikad se neću pretvoriti u slavnog prekrasnog labuda*, napisala je u dnevniku. *Kako bi mi se nos, uši i usta odjednom mogli smanjiti?* Ipak, čak i kao tinejdžerka je odavala snažnu seksualnu privlačnost koju su mnogi smatrali neodoljivom. Zakikotala se kada joj je radnik, koji je popravljao krov banke *Drezdner*, zviznuo dok je biciklom išla na posao: „Poslao je poljubac i raširio ruke.“ Blistavih očiju, vitkog tela i zaraznog smeha, nikada joj nije nedostajalo partnera za ples na tinejdžerskim zabavama u Celendorfu. Na jednoj od njih nosila je „jarkocrveni oskudni šorts i usku košulju s krutim ovratnikom“ i plesala do pola sedam ujutru. „Neki kažu da sam se ljubila s dvadeset momaka“, rekla je bratu. „Ako mene pitaš, nije ih moglo biti više od devetnaest.“

Raditi kod *Pragera* bilo je dosadno i iscrpljujuće. Upravnik je bio tiranin, velike, ćelave i pri vrhu blago sužene glave, neprekidno je pušio, smišljajući poniženja i besmislene zadatke za zaposlene. Ursula ga je prozvala „Luk“ i proglasila ga kapitalističkim izrabljivačem. Vreme je provodila u „istresanju krpe za brisanje prašine, stojeći u nišama bez prozora“. Na poslu nije smela da čita. „Sigurno postoje i druga zanimanja“, razmišljala je. „Na primer, drvoseča. Možda bih mogla da postanem ženski drvoseča?“ Njena mala plata bila je maltene bezvredna zbog podivljale inflacije. Svojih tinejdžerskih godina u Vajmarskoj republici, prisećala se kroz niz politički obojenih slika: „Bogatstvo uskih, povlašćenih krugova i siromaštvo mnogih, dok nezaposleni prose na uglovima ulica.“ Odlučila je da promeni svet. Ursula je bila preduzimljiva i samouverena: preobraziće društvo na radikalniji način od svog oca i biće bolja majka od Berte. Te želje bliznakinje nije uvek bilo moguće uskladiti.

Robert i Berta Kućinski odustali su od pokušaja da zauzdaју ćerkina politička stremljenja. Godine 1926, Robert je prihvatio privremeno radno mesto u *Institutu Brukings*, gde je zajedno s Jirgenom istraživao američke finansije i statistiku stanovništva. Tokom sledećih nekoliko godina, Berta i on su povremeno posećivali Ameriku, ostavljajući Ursulu i Olgu Mut da zajedno vode domaćinstvo i jačaju međusobnu povezanost. „Naša Olo, koja nije imala koga da voli. Olo, histerično, sivo malo stvorenje, uvek nezadovoljno, očarana svima nama. Olo, koja hoda kroz vatru za nas, čini sve za nas, živi isključivo za nas, ne poznaje svet, osim svojih šestoro ljudi.“ Ursulina pisma roditeljima *sa skraćenim radnim vremenom* odražavala su iskrivljenu ogorčenost: „Draga mamice, verujem da će ti majčinska osećanja održati živo zanimanje za sve naše beznačajne vesti.“ U drugom pismu je moli: „Jednoglasni smo u nadi da će mama uskoro prestati s pametnim predlozima o pitanjima

domaćinstva, preporukama o kuanju kupusa, čišćenju kuće i drugim savetima.“

Dok je Ursula provodila dane brišući prašinu s knjiga, njen brat ih je pisao. Godine 1926, dvadesetdvogodišnji Jirgen Kučinski objavio je *Povratak Marksu* (*Zurück zu Marx*). Knjiga je predstavljala početak lavine štampanih dela koja će se obrušiti tokom narednih decenija. Jirgen je voleo zvuk sopstvenog glasa, ali još više svog pera. Njegov životni opus bio je pozamašan: najmanje četiri hiljade objavljenih dela, uključujući hektare novinarstva, brošure, govore i eseje, o politici, ekonomiji, statistici, pa čak i kuanju. Jirgen bi bio bolji pisac da je mogao pisati manje. Stil mu je s godinama postao manje kitnjast, ali naprosto nije mogao da se obuzda i u nekoliko reči kaže ono o čemu se moglo beskrajno raspredati. Njegovo proučavanje uslova rada na kraju je dostiglo četrdeset tomova. *Povratak Marksu* bio je srazmerno štur rad od petsto stranica. Sa uobičajenim preterivanjem rekao je sestri kako se „nada da će ga radnici pročitati sa zadovoljstvom“. Ursula je ponudila nekoliko uredničkih predloga: „Piši sažetije, kratke fraze. Treba težiti jednostavnosti predstavljanja zamisli, tako da svi mogu da te razumeju. Ponekad je tekst složen samo kada se, radi veće uverljivosti, ponavlja na dva ili tri mesta, menjajući jedino oblik i strukturu fraze.“ To je bio odličan savet, koji je Jirgen ignorisao.

Kod kuće i na poslu, Ursula je bila potrčko, a van tih mesta – revolucionarka.

Nekoliko nedelja uoči devetnaestog rođendana, učlanila se u NKP, najveću komunističku partiju u Evropi. Pod vođstvom novog predsednika, Ernsta Telmana, partija se sve više okretala lenjinizmu (kasnije i staljinizmu), bila je posvećena demokratiji, ali je primala naređenja i finansiranje direktno iz Moskve. Nemačka komunistička partija je imala i paravojno

krilo, neprekidno u sukobu s nacističkim braonkošuljašima. Komunisti su se pripremali za bitku. U noćima obasjanim mesečevom svetlošću, u zabačenom delu šume Grunewald, njeni najraniji prijatelji iz Saveza mladih komunista, Gabo Levin i Hajnc Altman, naučili su Ursulu da puca. U početku je neprestano promašivala metu, sve dok Gabo nije istakao da zatvara pogrešno oko. Pokazala se kao odličan strelac. Gabo joj je dao poluautomatski pištolj *luger* i pokazao joj kako da ga rastavi i očisti. Sklonila je oružje iza grede na tavanu u kući na obali jezera Šlahtenze, skriveno u poderanom jastuku. Kada dođe revolucija, biće spremna.

Pridružila se i antifašističkim demonstracijama. *Užasno zauzeta*, napisala je. *Pripremamo se za godišnjicu Ruske revolucije*. U pauzama za ručak sedela je u drvoredom oivičenom bulevaru Unter den Linden, koji je išao centrom Berlina, i čitala komunističke novine *Crvena zastava* (*Die Rote Fahne*). Često je pronalazila vozače taksija iz radničke klase i prodavce voća, od kojih su mnogi bili komunisti, i s njima strastveno razgovarala o politici. U dnevniku je napisala: *Toliko gladnih, toliko prosjaka na ulicama...*

Jednog popodneva pridružila se grupi mladih levičara, članova Socijaldemokratske partije, kao i NKP-a, na popodnevnom kupanju i sunčanju na jezeru izvan Berlina. Kasnije se prisećala tog trenutka. „Okrenem se, a pored mene mladić u dvadesetim, negovan, blago poguren, pametnog, lepog lica. Gleda me. Ima krupne tamnosmeđe oči, znači, Jevrejin je.“ Mladić ju je pitao može li da sedne i procaska s njom. „Nemam vremena“, odgovorila je. „Moram na čas marksističkih radnika.“ Bio je uporan i predložio da se ponovo sretnu. „Razmisliću!“, odvratila je Ursula i odjurila. Nekoliko dana kasnije, mladić smeđih očiju čekao je ispred zgrade u kojoj se održavao čas marksista.

Rudolf Hamburger je bio student arhitekture na Berlinskom tehničkom univerzitetu i četiri godine stariji od Ursule. Uz to, ispostavilo se da joj je daleki rođak – njegova majka i Berta Kučinski bile su rođake drugog kolena – i sličnog društvenog porekla. Hamburger se rodio u gradu Landeshutu u Donjoj Šleskoj, gde je njegov otac Maks imao fabriku tekstila za proizvodnju vojnih uniformi. Drugi od tri sina, Rudi je odrastao u atmosferi liberalne politike i nenametljive jevrejske intelektualne kulture. Maks Hamburger izgradio je čitavo stambeno naselje za svojih osamsto pedeset radnika. Porodica je bila politički napredna, ali daleko od revolucionarne. Rudi je već strastveno zagovarao arhitektonski modernizam i pokret bauhaus. *Među kolegama studentima*, napisao je, *bili su austrijski aristokrata, Japanac koji je dizajnirao enterijer u pažljivo usklađenim pastelnim prelivima, anarhista i Mađarica s potpuno neopravdanom verom u sopstvenu genijalnost*. Drugi savremenik bio mu je Albert Šper, „Hitlerov arhitekta“, budući nacistički ministar naoružanja i ratne proizvodnje.

Ursula je osetila talas privlačnosti i bez razmišljanja pozvala Hamburgera na komunistički sastanak. Odlično su se slagali. Pozvala ga je i na drugi. *Napokon je vreme da ponovo budem s Rudijem*, napisala je u dnevniku. *Pomaže mi da skuvam čaj. Ne shvata da sam smanjila vatru, da polako ključa...* Rudi kaže *da mi je zimski kaput suviše tanak. Pokušava da mi probudi sujetu*. Kupila je novi kaput, a zatim sebi prebacivala razbacivanje novcem dok drugi umiru od gladi. *Čeznem za Rudijem*, pisala je. *Najpre se ljutim što mi je takva osoba zavrtila pamet. I što mi je toliko potreban. A onda zaspim jecajući*. Jedne noći, dok su se vraćali s koncerta, Rudi je zastao pod uličnom svetiljkom. *Stajao je nasuprot svetlosti. Njegova gusta kosa i dalje je bila iznenađujuće razbarušena, melanholija i zagonetni pogled uvek prisutni u tamnim očima, čak i kada se smejao ili utonuo*

u misli. U tom trenutku se zaljubila. Može li sekunda, rečenica, izraz u očima osobe odjednom promeniti sva prethodna osećanja u nešto novo?, pitala se. Rudi ju je otrpao kući. Te noći me je poljubio, napisala je. Rastužila sam se jer su mi usne bile veoma suve. Takva sitnica, ali razmišljala sam o poljupcu čitavo popodne i tiho se veselila.

Rudi Hamburger bio je gotovo savršen dečko: ljubazan, duhovit, nežan i Jevrejin. I njegovi i njeni roditelji odobravali su vezu. Ako bi se suviše uozbiljila, nežno bi je zadirkivao. A dok je govorio o nameri da postane veliki arhitekta, krupne smeđe oči bi mu zasvetlucale. Bio je velikodušan. „Rudi mi je dao čokoladicu“, rekla je bratu. Slatkiši su bili retki, a ona je želela da naglasi kako se ne radi o nekakvom građanskom udovoljavanju sebi. „Nije potrošio novac na to. Ne radimo takve gluposti. Ali ako mu neko nešto dà, uvek podeli sa mnom.“

Rudi je nagovestio brak, a Ursula je bila uzdržana.

Postojala je samo jedna teškoća s njim: nije bio komunista. Mogli su da dele jevrejsko nasleđe, kulturna interesovanja i čokoladu, ali Ursulin ljubavnik nije bio drug, niti je pokazivao znake preobraćanja.

Hamburgerova politika bila je liberalna i napredna, ali nije prelazila u komunizam. Njihovi sporovi sledili su isti obrazac.

„Dovodiš u pitanje socijalizam uopšte, a posebno naša uverenja“, negodovala bi. „Tvoje stavove o komunizmu određuju osećanja i nedostaje im i najmanje naučne osnove.“

Rudi bi nabrojao svoje primedbe: „Preterivanja u štampi, prostački ton pojedinih članaka, dosadni govori prepuni žargona, nadmeno odbacivanje suprotstavljenih stavova, nevešto postupanje prema intelektualcima, koje odbijate umesto da ih pridobijete, vređate protivnike umesto da ih razoružate logikom i vrbujete.“

Ursula je to odbacila kao „uobičajen malograđanski stav“. Ali duboko u sebi „znala je da u njegovim rečima leži zrna istine“. To ju je još više razdraživalo.

Svađa se obično završavala Rudijevim šalama.

„Hajde da se ne svađamo. Svetska revolucija nije razlog da vičemo jedni na druge.“

Pridružio se Crvenoj pomoći, radničkoj društvenoj organizaciji povezanoj s komunistima. Pročitao je ponešto od Lenjina i Engelsa i proglasio se *simpatizerom*, ali glatko je odbio da se pridruži NKP-u ili učestvuje u Ursulinom aktivizmu. Ispod mirne naravi, Hamburger je bio izuzetno tvrdoglav i nikakvo ubeđivanje nije ga moglo nagovoriti da im se priključi. „Postoje činjenice u vezi s partijom koje me uznemiruju“, rekao je. „Možda ću dotle stići polako, ako mi date vremena.“

Nakon jedne posebno žestoke rasprave, Ursula je napisala: *Kad Rudi preispituje održivost samog socijalizma, uznemirim se i odgovaram mu. Za njega je to kao da imamo različita mišljenja o knjizi ili umetničkom delu, dok se za mene radi o najvažnijim problemima, našem sveukupnom odnosu prema životu. U takvim trenucima čini mi se kao stranac.* Ali Ursula nije nameravala da odustane. Sastavila je spisak komunističkih citata i poklonila ih Rudiju kao nesvakidašnji izraz ljubavi. „Ako ostanemo zajedno, verujem da je samo pitanje vremena kada će se pridružiti partiji“, rekla je Jirgenu. „Ali to bi moglo potrajati i dve godine.“

U aprilu 1927. Ursula je napustila *Prager* i omraženog Luka i zaposlila se kao arhivska pomoćnica kod Jevrejina Ulštajna, jednog od najvećih izdavača novina i knjiga u Nemačkoj. Prvo što je uradila pošto je prihvatila posao bilo je da napiše članak za *Crvenu zastavu* o neodgovarajućim radnim uslovima na novom radnom mestu. „Hiljadu dvesta besplatnih primeraka

podeljeno je na ulazu i ostavilo je popriličan utisak.“ To je svakako bilo tačno što se tiče uprave.

Posle nepunih godinu dana kod Ulštajna, Ursula je dobila otkaz. Pravila je gužvu, a u vreme političkih previranja i pojačanog antisemitizma izdavači nisu želeli probleme.

„Morate otići“, rekao joj je Herman Ulštajn.

„Zašto?“, pitala je Ursula, iako je znala odgovor.

„Demokratsko preduzeće ne može pružiti perspektivu komunisti.“

Zahvaljujući kratkom trajanju zaposlenja, nedovoljnom iskustvu i rastućoj opštoj nezaposlenosti, Ursula je imala poteškoća da pronade drugi posao. Odbila je da primi pomoć roditelja. Želela je izazov, nepoznanicu i malo prostora za razmišljanje i pisanje. Bila joj je potrebna pustolovina na drugačijoj sceni. Izabrala je Ameriku.

Veliki Lenjin je napisao: *Najpre ćemo zauzeti Istočnu Evropu, a zatim mase u Aziji. Okružićemo poslednji bastion kapitalizma, Sjedinjene Američke Države. Nećemo morati da se borimo. Pašće kao zreo plod u naše ruke.* Amerika je bila spremna za revoluciju. Osim toga, Jirgen je i dalje živeo tamo i želela je da ga vidi. Odlučila je da otputuje u Sjedinjene Države i vratiti se kada Rudi završi studije arhitekture. A možda i ne. Bila je to donkihotovska odluka, a za neudatu dvadesetjednogodišnjakinju koja nikada nije bila u inostranstvu i izuzetno smela. Prenebregnuvši majčine molbe i odbivši očeve ponude da joj novčano pomogne, septembra 1928. godine ukrcala se na pre-kookeanski brod koji je plovio za Filadelfiju. Rudi joj je mahao, pitajući se da li će je ikada više videti.

Amerika je uoči Velike depresije bila mesto užurbane živosti i strašnog siromaštva, prilika i propadanja, blistave nade i predstojeće privredne nesreće. Ursula je prvi put u životu bila nezavisna. Držala je časove nemačkog deci u jednoj kvekerskoj

porodici, a zatim se zaposlila kao sobarica u hotelu *Pensilvanija*. Iako se engleskim već dobro služila, znatno je napredovala. Posle mesec dana, sela je u voz za Njujork i uputila se na donju istočnu stranu Menhetna.

Naselje u Henrijevoj ulici, koje je osnovala napredna reformatorica i medicinska sestra Lilijan Vold, pružalo je medicinsku negu, obrazovanje i kulturu siromašnim gradskim doseljenicima. Tamo su za nekoliko sati društveno-korisnog rada svake nedelje mogli da borave bez kirije. Voldova je bila životni duh naselja, zagovornik ženskih i manjinskih prava, biračkog prava i rasne integracije, feministkinja ispred svog vremena, a najnovijoj pridošlici otkriće i nadahnuće. Prvi i jedini susret s Voldovom, ne skrivajući duboko oduševljenje ličnošću i filozofijom Amerikanke, Ursula je opisala ovako: „Zadatak ostvarivanja ljudske sreće zahteva svesnu saradnju muškarca i žene – ne može se prebaciti na polovinu ljudskog roda.“ Ursula se uselila i zaposlila u knjižari *Prosnit* na gornjem Menhetnu. U Sjedinjenim Državama ostala je skoro godinu dana. Iskustvo ju je duboko oblikovalo, započevši sukobljeni odnos ljubavi i mržnje s kapitalističkim Zapadom, koji će se nastaviti do kraja života. Političke i privredne krajnosti Amerike na kraju *burnih dvadesetih* mogli su se uporediti sa onima u Vajmarskoj Nemačkoj. Njujork je prestigao London kao najmnogoljudniji grad na svetu s više od deset miliona stanovnika, a grad je vrcao energijom, stvaralaštvom i bogatstvom, opsednutošću novom tehnologijom, automobilima, telefonima, radiom i džezom. Ipak, ispod blistave površine nazirala se katastrofa, dok su ulagači, veliki i mali, slivali novac u pregrejanu berzu u uverenju da napredak nikada neće posustati.

Za razliku od Luka, *Prosnit* je bio srećan što je zaposlio knjiškog moljca. Ursula je već poznavala marksističko-lenjinističku literaturu; mogla je da citira čitave odlomke po sećanju,

i to je prilično često i radila. Mnogi *Prosnitovi* kupci bili su američki komunisti, a police su nudile nova levičarska gledišta u obliku pokreta proleterske književnosti: knjige pisaca iz radničke klase za čitaoce osveščene klasnom podelom. Ursulu je obuzela intelektualna snaga američke levice. Jedna nova knjiga je posebno se obraćala njenom srcu. U aprilu 1929. godine objavljena je *Kći Zemlje*, radikalne američke spisateljice Agnes Smedli. Slabo prikrivena autobiografija, roman govori o Mari Rodžers, mladoj ženi siromašnog porekla koja se muči u veza-ma i bavi uzrocima međunarodnog socijalizma i nezavisnošću Indije. „Nemam zemlju“, izjavljuje glavna junakinja Smedlijeve. „Moji zemljaci su muškarci i žene koji se bore protiv ugnjetavanja... Pripadam onima koji umiru iz drugih razloga – izmučeni siromaštvom, kao žrtve bogatstva i moći, borci za veliki cilj.“ *Kći Zemlje* je gotovo trenutno postala bestseler, a Smedlijevu su slavili kao *majku ženskog književnog radikalizma*. Za Ursulu, knjiga je bila poziv na oružje: žena koja žestoko brani potlače-ne, zahteva korenite promene i spremna je da umre za cilj koji zvuči romantično, raskošno i rizično.

Nekoliko nedelja nakon dolaska u Njujork, Ursula se učla-nila u Američku komunističku partiju. Tog proleća pohađala je socijalistički praznični kamp na reci Hadson, gde je upo-znala Majkla Golda, poznanika svojih roditelja, i u to vreme najpoznatiji američki glas radikalizma. Gold je bio spisateljski pseudonim Icoka Ajzaka Graniča. Sin imigrantskih rumun-skih Jevreja odrastao je u siromaštvu na donjoj istočnoj strani Menhetna, predani komunist, urednik-osnivač marksističkog časopisa *Nove mase* i žestok polemičar. Gold je voleo da izaziva. Kada je Ernesta Hemingveja opisao kao *otpadnika*, Hemingvej mu je kratko poručio: „Recite Majku Goldu: Ernest Hemingvej ti poručuje da odjebeš.“ Ursula je Goldov roman *Jevreji bez no-vca* proglasila „jednom od omiljenih knjiga“.

Njujork ju je istovremeno oduševljavao i odbijao, nedostajao joj je dom, drugovi i porodica. Iznad svega, nedostajao joj je Rudi.

U jesen 1929. godine Ursula je otplovila za Nemačku. Nekoliko nedelja kasnije, američka berza se srušila, gurnuvši milione građana u siromaštvo i označivši početak Velike depresije.

Tek kada je ugledala Rudiju kako čeka na pristaništu, Ursula je shvatila koliko ga voli. Njene sumnje u Rudijevu politiku ublažile su se tokom boravka u Americi. Na kraju će već ugledati svetlost. Ursula Kučinski i Rudolf Hamburger venčali su se u oktobru, a jednostavnom obredu prisustvovali su porodica i bliski prijatelji.

Novopečeni bračni par bio je srećan, bez posla i novca i, u Ursulinom slučaju, izuzetno zauzet raspirivanjem pobune. Iz principa su odbili da prime novac od roditelja i preselili se u maleni, jednosobni stan bez grejanja i tople vode. Vrtela se po Berlinu, pišući članke za *Crvenu zastavu*, postavljajući agit-prop pozorišne produkcije i ugovarajući radikalne izložbe knjiga. Partijsko rukovodstvo joj je naložilo da osnuje marksističku biblioteku za radnike, gde bi članovi mogli da pozajmljuju prosvetiteljsku levičarsku literaturu. Uz pomoć Eriha Henškea, ortodoksnog Jevrejina iz Danciga koji je radio kao grobar, vozikala je kolica po Berlinu, prikupljajući komunističke knjige od radikalnih izdavača i drugova koji su želeli da pomognu. Kada su novine objavile fotografiju Ursule s kolicima pretrpanim knjigama, roditelji su joj bili zgroženi. „Bilo mi je dozvoljeno da vučem kolica kroz grad, samo da me ne fotografišu kako to radim.“ Henške je bio komunistički kavgadžija i radije bi tukao braonkošuljaše nego prikupljao knjige koje nije želeo da čita. Napokon su osigurali zalihe od dve hiljade tomova i rasporedili ih na sklepanim policama nekadašnjeg golubarnika u četvrti jevrejske radničke klase. Rudi je krupnim crvenim

slovima naslikao natpis: *Biblioteka marksističkih radnika. Pozajmice 10 pfeninga po knjizi*. Prvi korisnik bio je stariji radnik u fabrici: „Imate li nešto u vezi sa socijalizmom za moju suprugu, napisano jednostavnim jezikom i bez tuđica?“ Posao je išao sporo, a nije mu pomagao ni slabašan, ali postojan miris golubijeg izmeta.

Ursula je bila na štandu Berlinskog revolucionarnog sajma knjiga kada je otmeni tamnopusi stranac zastao da pregleda naslove. Preporučila mu je da pročita roman *Kći Zemlje*. Pomalo žalosno, čovek je objasnio kako ga je već pročitao, jer je Agnes Smedli njegova otuđena supruga. Ursula se zapanjila: bio je to indijski revolucionar Virendranat Čatopadaja.

Promovisanje marksističke književnosti bilo je prijatno i ideološki pohvalno, ali krajnje neisplativo. Rudi je u međuvremenu postao diplomirani arhitekta, ali ogorčen oskudicom projekata. Ursulin prijatelj ga je zaposlio da ukrasi (u potpunosti crvenom bojom) unutrašnjost komunističke *Crvene knjižare* u blizini železničke stanice Gerlic. Planirao je dogradnju tastove biblioteke i radio na nacrtima novog hotela. Ali kako se svetska depresija pogoršavala, porudžbine su usahnule.

Pomoć je stigla izdaleka. Helmut Vojt, Rudijev prijatelj iz detinjstva, radio je u Šangaju u nemačkoj fabrici *Simens*. Početkom 1930, Vojt je poslao telegram da Rudiju skrene pažnju na oglas za posao u šangajskim novinama. Naime, britanska opštinska uprava grada Šangaja tražila je arhitektu za izgradnju vladinih zgrada u kineskom gradu. Rudi se prijavio i odmah dobio odgovor: ako sâm plati put u Kinu, posao je njegov. Vojt im je ponudio besplatan smeštaj u stanu na vrhu svoje kuće u Šangaju.

Ursula je u početku bila nesigurna. Da li će ostaviti svoje saborce na cedilu ako ponovo napusti Nemačku? S druge strane, revolucija se odvijala širom sveta, a Kina je zvučala neverovatno

romantično. Obavestila je sedište NKP-a da putuje u Šangaj i namerava da se pridruži Kineskoj komunističkoj partiji, kao što se prethodno pridružila američkoj. „Komunizam je međunarodni, mogu da radim i u Kini“, naivno je rekla drugovima.

Nije imala predstavu o političkoj vatri u koju je umarširala. U Šangaju je zaista postojala Komunistička partija Kine, ali bila je zabranjena, progonjena i suočena sa uništenjem.